

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету
соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

2019р.

ІСТОРІЯ ТА ЛОГІКА ІДЕОЛОГІЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

спеціальності 033 «Філософія»

освітньо-професійна програма «Філософія»

Укладач: Краснокутський О.В., д.філос.н., доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії
та управління

Протокол № 1 від "29" серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Т.І. Бутченко

Ухвалено
науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 2 від "29" серпня 2019 р.

Голова науково-методичної ради
факультету

О.С. Маліновська

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u>	Вибіркова (за вибором студента)	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Загальна кількість годин-120	Спеціальність <u>033 Філософія</u>	Рік підготовки:	
		2-й	-
	Освітньо-професійна програма <u>"Філософія"</u>	Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:– 3 год.	Рівень вищої освіти: магістерський	22 год.	-
		Семінарські	
		12 год.	-
		Самостійна робота	
		86 год.	-
		Вид контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «**Історія та логіка ідеологій**» є формування обізнаності майбутніх фахівців у галузі філософії щодо історії, логіки розгортання ідеологічних форм, різновидів ідеологічного явища та вироблення вміння у студентів формувати критичну ідеологічну картину світу, а також проводити оцінку ідеологічних здобутків креативного соціокультурного простору у соціально-неоднорідному державно-організованому суспільстві, що історично змінюється.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Історія та логіка ідеологій» є:

- ✓ встановлення та закріплення теоретичних засад ідеології й ідеологічної діяльності та особливостей їх застосування;
- ✓ пізнання й засвоєння системи ідеологічних форм, історичних та логічних особливостей виникнення та розгортання системоутворюючих ключових різновидів ідеологічного явища;
- ✓ набуття студентами практичних навичок і вмінь застосовувати набуті знання в галузі ідеологознавства в теоретичній та практичній діяльності креативних індустрій соціально-неоднорідного державно-організованого суспільства.

- У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:
- ✓ історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності.;
 - ✓ оволодіти знаннями ідеології у вимірах практичної свідомості;
 - ✓ знання генезису, логіки розгортання, сучасних характеристик ключових класичних різновидів політичного ідеологічного явища; вміння їх використовувати, адаптуючи до сучасного мінливого державно-політичного буття;
 - ✓ різні режими та форми ведення ідеологічної діяльності, ідеологічними засобами та стратегіями.

уміти:

- ✓ аналізувати певну наукову проблему і досягати в результаті самостійних пізнавальних результатів.;
- ✓ використовувати основні методи філософського мислення;
- ✓ систематизувати основні етапи розвитку історії ідеології та спрямовувати зазначену діяльність відповідно до заявлених наукових інтересів;
- ✓ переконливо викласти власну експертну позицію.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких *компетентностей*:

– здатність застосовувати філософські знання у практичних ситуаціях, що передбачає кмітливість, оперативність і динамічність інтелектуальної реакції, стійкість у мисленневих випробуваннях і доланні пізнавальних складнощів;

– уникання інтелектуального конформізму, готовність завжди віддавати перевагу науковій достовірності, а не впливу авторитету;

– систематичні знання та навички, які дозволяють використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні власних дослідницьких проблем;

– володіння спеціалізованим знанням в межах певної філософської проблематики, системна обізнаність з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою. Вміння використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві обраній філософській спеціалізації;

– вміння аналізувати певну наукову проблему, залучати необхідні для цього знання, методики, джерела і досягати самостійних пізнавальних результатів;

– розуміння зв'язків спеціалізації не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками;

– навички критичної роботи з філософськими текстами, застосування різних методів їх аналізу та інтерпретації;

– навички моніторингу і прогнозування тенденцій розвитку суспільства;

– здатність ініціювати соціальні зміни.

Міждисциплінарні зв'язки

«Історія та логіка ідеологій» як навчальна дисципліна має широкі міждисциплінарні зв'язки. Ця дисципліна тісно пов'язана з багатьма філософськими дисциплінами, зокрема з курсами «Соціальна філософія», «Методологічні проблеми філософського пізнання», «Сучасна філософська антропологія», «Теорія управління соціокультурними процесами», «Аналітична філософія».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження історії й логіки ідеологій

Тема 1. Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності

Ідеологія як «вчення про ідеї». «Ідеологи». А. Дестют де Трасі та його праця «Елементи ідеології». К. Маркс і Ф. Енгельс («Німецька ідеологія», «З підготовчих праць до «Анти-Дюрінга» та ін.). Використання поняття ідеології для позначення ідей, певної їх термінологізації. Діалектико-матеріалістична концепція Маркса і Енгельса: «всі ідеї здобуті з досвіду, вони – відображення дійсності, вірні або викривлені». «Соціологія знання» К. Маннгейма. Концептуалізація ідеології як більш-менш довільного судження про соціальні та моральні цінності, що виражає партикулярні, суб'єктивні інтереси різних класів, верств і груп населення, яке протиставлялося науці як об'єктивному й достовірному знанню про факти («Ідеологія та утопія»).

Концепція «деідеологізації» (Р. Арон, Д. Белл, С. Ліпсет, К. Поппер, Е. Шилз та ін.). «Кінець ідеології» Д. Белла. Концепція «реідеологізації» (А. Вінер, Дж. Кебот-Лодж молодший, О. Лемберг, К. Менерт, Л. Фойер та ін.). Вплив цієї концепції на Т. Роззака і Ю. Габермаса. М. Вовель та А. Лефевр, М. Пешьо та П. Серіо, Л. Альтюссер та С. Жижек. Орієнтація на нижчий, буденний рівень суспільної свідомості як загальний тренд осмислення ідеології на Заході.

Тема 2. Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності

Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції. Праці В. Андрущенко, Н. Біккеніна, В. Воловика, Л. Губерського, П. Гуревича, Г. Журавльова, В. Іванова, В. Келле, М. Михальченка, Л. Москвичьова, Ж. Тоценка, І. Троценка, О. Уледова, В. Ядова, М. Яковлева та інших мислителів-ідеологознавців СРСР і держав соціалістичного табору.

Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції. Після проголошення незалежності України кращі традиції філософської розробки ідеології продовжили В. Андрущенко, В. Воловик, Л. Губерський, М. Михальченко, а разом з ними В. Бех, Р. Додонов, О. Заздравнова, М. Недюха, З. Самчук, В. Таран та ін. Загальна орієнтація на вищий, теоретичний рівень суспільної свідомості під час осмислення ідеології. Дві парадигми розуміння ідеології в сучасній Україні. Ідеологія як систематизоване, теоретично обґрунтоване духовне відображення докорінних інтересів різних соціальних груп та спільнот, як форма їх свідомості й самосвідомості (М. Михальченко та ін.). Ідеологія як теоретично обґрунтована практична свідомість (В. Воловик та ін.).

Тема 3. Ідеологія у вимірах практичної свідомості

Концептуалізація практичної свідомості. Зв'язок ідеології та діяльності, практики. Практична свідомість як складова свідомості людини: поняття та загальна характеристика. Причини виникнення практичної свідомості людини. Властивості практичної свідомості людини. Функції практичної свідомості людини. Практична свідомість і розум. Ідея. Поняття ідеї. Розум і розсудок. Нижчий рівень практичної свідомості людини. Здоровий глузд: поняття та загальна характеристика. Вищий рівень практичної свідомості людини та ідеологія. Практична свідомість як невід'ємна складова суспільної свідомості: поняття й загальна характеристика. Визначальні риси, функції (основні й додаткові), рівні практичної свідомості як складової суспільної свідомості.

Поняття, сутність, характеристики, функції, суб'єкт та об'єкт ідеології. Визначення ідеології як соціально-філософської категорії. Сутність ідеології: сутність першого порядку, другого. Основні сутнісні характеристики ідеології. Дві основні функції ідеології: функція відображення практики, функція активного впливу на практику. Додаткові функції ідеології: інтегруюча, регулююча, організаційна, мобілізаційна. Суб'єкт ідеології та його види. Об'єкт ідеології. Виробництво матеріальних благ. Соціально-перетворювальна діяльність. Багатогранність ідеології та її конкретно-історичний характер.

Тема 4. Ідеологія у вимірах практичної свідомості

Різновиди ідеології. Критерії для класифікації ідеології. За основними формами практичної діяльності можна виділити: ідеологію виробництва матеріальних благ, ідеологію наукового експерименту, ідеологію соціально-перетворювальної діяльності. За характером прогресивності: ідеологія прогресивна, консервативна, реакційна. За ступенем науковості: відносно істинна ідеологія (або наукова), ілюзорна (або ненаукова), проміжна (змішана). За формами суспільної свідомості: моральна ідеологія, релігійна, політична, правова, естетична, наукова.

Політична ідеологія як особливий різновид ідеології. Визначення політичної ідеології як соціально-філософської категорії. Сутність політичної ідеології. Сутнісні риси політичної ідеології. Функції політичної ідеології: основні, додаткові. Суб'єкт політичної ідеології. Об'єкт політичної ідеології. Класифікація політичної ідеології: за характером прогресивності (прогресивна політична ідеологія, консервативна, реакційна), ступенем науковості (наукова політична ідеологія, ілюзорна, змішана), формаційним критерієм (рабовласницька політична ідеологія, феодальна, капіталістична або посткапіталістична, соціалістична), за традиційними історичними типами (класичні політичні ідеології, некласичні, постмодерні).

Тема 5. Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу

Поняття та визначальні риси ідеологічної діяльності. Ідеологічна діяльність та ідеологічна робота. Визначення ідеологічної діяльності як соціально-філософської категорії. Визначальні риси ідеологічної діяльності. Ідеологічна діяльність – активне ставлення до оточуючого об'єктивного світу, що полягає у створенні, поширенні, засвоєнні ідеальних форм (ідей та поглядів). Практичне духовне спрямування ідеологічної діяльності. Формування, створення ідеології як мета ідеологічного діяльнісного явища.

Тема 6. Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу

Ідеологічна діяльність як серія послідовних етапів-діянь: створення відповідних ідей та поглядів (перший етап), їх поширення (другий), засвоєння цих ідеальних форм (третій). Третій етап – етап народження, формування самобутньої повноцінної ідеології. Ідеолог як первинний суб'єкт ідеологічної діяльності, що вирішує завдання усвідомлення спільності потреб для певного колективу, соціальної групи, визначення цілей, шляхів та засобів їх реалізації, досягнення необхідного рівня духовної, ідейної єдності.

Розділ 2. Історія та логіка розгортання різновидів політико-ідеологічного явища

Тема 7. Лібералізм як політична ідеологія

Визначення поняття «ліберал» та «лібералізм». Країни поширення та генеза лібералізму. Базові цінності й засади лібералізму. Особистість і індивідуалізм. Свобода особистості. Раціоналізм у баченні лібералів. Ліберальна теорія справедливості. Толерантність та різноманітність. Пліуралізм. Основні політичні засади ліберальної держави. Конституціоналізм у ліберальному вимірі. Ліберальна демократія.

Основні течії лібералізму. Класичний лібералізм. Теорії класичного лібералізму: теорія природного права; утилітаризм; економічний лібералізм; соціальний дарвінізм; неолібералізм (ліберальний інституціоналізм).

Тема 8. Лібералізм як політична ідеологія

Сучасна течія лібералізму. Лібералізм у ХХ - ХХІ столітті. Характерні ідеї сучасного лібералізму. Індивідуальна свобода (ідеї Джона Стюарта Мілля). Позитивна свобода філософа Т. Г. Гріна (1836 - 1882), чий твори вплинули на покоління «нових ліберальних» мислителів, таких як Л. Т. Хобхаус та Дж. А. Гобсон. Соціальний лібералізм (Джон Роулз «Теорія справедливості» (1970)). Економічне управління (менеджмент). Мультикультуралізм ХХІ століття.

Тема 9. Консерватизм як політична ідеологія

Походження й еволюція консерватизму. Наукові інтерпретації консерватизму: 1) історична інтерпретація, згідно з якою консерватизм

розглядається як аристократично-клерикальна реакція на Велику французьку революцію, як намагання зберегти феодальні порядки, як неприйняття ліберальних прагнень; 2) антропологічна інтерпретація.

Основні цінності консерватизму. Традиція і традиціоналізм як основна ідея консерватизму. Людська недосконалість (скептицизм) в теорії консерватизму. Органічне суспільство (органіцизм). Ієрархія суспільних інститутів та влади (ієрархізм, кратоцизм) в консерватизмі. Консервативний ідеал власності (приватизм). Похідні цінності консерватизму: - свобода, рівність і демократія; - релігія і церква; - право і конституція.

Тема 10. Консерватизм як політична ідеологія

Різноманітність форм консерватизму. Авторитарний консерватизм (Жозеф де Местр «Про Папу» (1817)). Патерналістичний консерватизм. Національний консерватизм (Бенджаміна Дізраелі «Сібіл» (1845) і «Коненгсбі» (1844)). Лібертаріанський консерватизм (Едмунд Берк «Роздуми про Французьку революцію» (1790)).

Неоконсерватичні ідеї 70-х і 80-х років ХХ ст. Ліберальні аспекти поглядів неоконсерватизму (Мілтон Фрідман, Фрідріх фон Хайєк, Роберт Нозік). Консерватизм у ХХІ столітті.

Тема 11. Соціалізм. Марксизм

Походження та джерела соціалізму. Різновиди соціалізму. Концепції К. Маркса і Ф. Енгельса «утопічного соціалізму». «Істинний соціалізм» та його головні представники та ідеологи - К. Грюн та Г. Криге. Головні риси «фабіанського соціалізму». «Рікардіанський соціалізм». Сучасні різновиди соціалізму. Соціалізм у ХХІ столітті

Основні цінності соціалізму: спільнота; колективізм; власність і праця; спільна власність; кооперація; співпраця і братерство; рівність можливостей; ліберальна рівність; демократична рівність; гендерна рівність; расова рівність; справедливість; соціальна справедливість та її критики; соціальні класи; влада робітничого класу.

Марксизм. Класичний марксизм. Ортодоксальний комунізм. Критичний (соціал-демократичний) соціалізм. Неомарксистські концепції політичного розвитку суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	с	лаб	сам. роб.	І.З.		л	с	лаб	сам. роб.	І.З.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження історії й логіки ідеологій												
Тема 1 - 2. Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності	14	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3 - 4 Ідеологія у вимірах практичної діяльності.	14	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Тема 5 - 6 Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу	14	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 1	42	12	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-
Розділ 2. Історія та логіка розгортання різновидів політико-ідеологічного явища												
Тема 7 - 8 Лібералізм як політична ідеологія	16	4	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-
Тема 9 -10 Консерватизм як політична ідеологія.	16	4	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Соціалізм. Марксизм.	9	2	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Анархізм як політична ідеологія.	8	-	2	-	6							
Тема 13. Націоналізм як політична ідеологія.	7	-	2	-	5							
Тема 14. Фашизм як політична ідеологія	7	-	2	-	5							
Тема 15. Релігійний фундаменталізм	7	-	2	-	5							
Тема 16. Постмодерні політичні ідеології.	7	-	2	-	5							
Разом за розділом 2	78	10	12	-	56	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	22	12	-	86	-	-	-	-	-	-	-

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності	4	
2	Ідеологія у вимірах практичної діяльності.	4	-
3	Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу	4	-
4	Лібералізм як політична ідеологія	4	-
5	Консерватизм як політична ідеологія.	4	-
6	Соціалізм. Марксизм.	2	-
Разом		22	-

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Соціалізм. Марксизм.	2	-
2	Анархізм як політична ідеологія.	2	-
3	Націоналізм як політична ідеологія.	2	-
4	Фашизм як політична ідеологія.	2	-
5	Релігійний фундаменталізм.	2	-
6	Постмодерні політичні ідеології.	2	-
Разом		12	-

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності	5	-
2	Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності	5	-
3	Ідеологія у вимірах практичної діяльності.	5	-
4	Ідеологія у вимірах практичної діяльності	5	-
5	Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу	5	-
6	Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу	5	-
7	Лібералізм як політична ідеологія	6	-
8	Лібералізм як політична ідеологія	6	-
9	Консерватизм як політична ідеологія.	6	-
10	Консерватизм як політична ідеологія.	6	-
11	Соціалізм. Марксизм.	6	-
12	Анархізм як політична ідеологія.	6	-
13	Націоналізм як політична ідеологія	6	-
14	Фашизм як політична ідеологія	5	-
15	Релігійний фундаменталізм	5	-
16	Постмодерні політичні ідеології.	5	-
Разом		86	-

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до проведення філософських дискусій, рефлексій та критичної оцінки наукових позицій та інформаційних джерел в професійній діяльності. Розподіл балів із навчальної дисципліни «Історія та логіка ідеологій» є сумою балів за участь в обговореннях на семінарах, виконання практичних завдань, самостійної роботи та проходження тестів у системі Moodle, а також виконання змістовної рефлексії та підсумкового контролю під час заліку. За семестр студент отримує максимум 15 балів за першу атестацію та максимум 45 балів за другу атестацію (разом – 60 балів) та 40 балів під час складання заліку.

Оцінювання відповідей на семінарському занятті:

5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, вміння орієнтуватись у філософських, ідеологічних, історичних дослідженнях;

4 бали – змістовна відповідь на запитання, оперування джерелами, аргументованість відповіді, нечіткість власної позиції;

3 бали – поверховий виклад матеріалу; поверховий рівень ідеологічних рефлексій, оперування філософськими, історичними джерелами;

1-2 бали – доповнення.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення атестаційного періоду у вигляді тестування.

У фіналі першого і другого розділів – тестування (самостійна робота):

15 - 12 балів – повна змістовна відповідь на всі завдання, якісне оперування термінами та теоретичними джерелами, аргументованість відповіді, переконливе демонстрування обізнаності в царині теоретико-методологічних засад дослідження історії й логіки ідеологій;

7 - 11 балів – суб'єктивна позиція заявлена, але повністю не аргументована, викладення матеріалу засноване на знанні основних джерел із курсу «Історія та логіка ідеологій»;

4 - 6 балів – поверхове знання матеріалу, слабке знання ідеологічних засад, джерел;

2 - 3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять у царині ідеологічного знання.

Підсумковий контроль:

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів засвоєння студентами навчальної дисципліни на завершальному етапі. Підсумковий контроль проходить у формі заліку, під час якого студент може отримати 40 балів. Із них 20 балів – за результатами тестування, 20 балів відводиться на залік в усному вигляді.

Приклади практичних завдань: а) підсумкова рефлексія з курсу «Історія та логіка ідеологій»; б) опрацювання проблем та перспектив ідеологічного поля певного соціального організму.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						Підсум. контр.	Сума
Атестація з розділу 1			Атестація з розділу 2			залік	
Форми роботи	К-ть заход.	К-ть балів	Форми роботи	К-ть заход.	К-ть балів		
1. Робота на семінарському занятті	3	5	1. Робота на семінарському занятті	3	5		30
2. Тестування (самостійна робота)	1	15	2. Тестування (самостійна робота)	1	15		30
Разом		30	Разом		30		60
		30			30	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Воловик В. І. Політична філософія : навч. посіб. Запоріжжя : Просвіта, 2012. 182 с.
2. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість : Методолого-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. 2-е вид. Київ : Знання України, 2005. 580 с.
3. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної ідеології : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
4. Краснокутський О. В. Взаємозв'язок політичної та правової свідомості: проблема формування ідеології державотворення. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. 428 с.
5. Основи соціальної філософії : навч. посіб. для студ., викладач., аспірант. і докторант. гуманітар. факультетів ВНЗ / Воловик В. І., Лепський М. А., Бутченко Т. І., Краснокутський О. В.; під заг. ред. В. І. Воловика. Запоріжжя : Просвіта, 2012. 320 с.

Додаткова:

1. Бабаєв В. М. Соціальне пізнання і логіка управління : монографія. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 182 с.
2. Воловик В. І. Ідеологія державотворення як фактор поступального розвитку України. *Політико-правове забезпечення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування* : зб. доповідей щорічних Всеукраїнських громадських слухань, 24-25 вересня 2009 р., Одеса / ред. кол. : Т. В. Мотренко (голов. ред.) та ін. ; Головне управління державної служби України ; Одеська обласна державна адміністрація та ін. Одеса : Юридична література, 2009. С. 75-79.
3. Краснокутський О. В. Політика як соціально-філософська категорія. *Гілея : науковий вісник* : зб. наук. праць. Київ : ВІР УАН, 2013. Вип. 69 (№ 2). С. 407-412.
4. Краснокутський О. В. Політична свідомість як утворююча складова процесу формування ідеології державотворення. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії* : зб. наук. праць. Запоріжжя : ЗДІА, 2013. Вип. 52. С. 227-240.
5. Краснокутський О. В. Процес ідеології державотворення: поняття й специфічні риси. *Гілея : науковий вісник* : зб. наук. праць. Київ : ВІР УАН, 2012. Вип. 65 (№ 10). С. 263-267.
6. Краснокутський О. В. Система основних детермінант оптимізації розвитку ідеології державотворення в українському суспільстві на етапі його трансформації. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук* : матеріали II Всеукр. наук. конф., 29-30 листоп. 2013 р. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2013. Ч. II. С. 12-15.
7. Краснокутський О. В. Сутність ідеології державотворення як соціального феномена та зміст поняття, що його позначає. *Гілея : науковий вісник* : зб. наук. праць. Київ : ВІР УАН, 2012. Вип. 61 (№ 6). С. 351-356.

Інформаційні ресурси

1. Акт проголошення незалежності України : від 24 серпня 1991 р. *Верховна Рада України* : офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Верховна рада України. URL : <https://rada.gov.ua/>
3. Вовканич С. Всеукраїнська ідеологія державотворення: де вона? *Кримська світлиця*. 2013. 19 квітня. № 16. URL : <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=11687>
4. Воловик В. И. Философия политического сознания. Запорожье : Просвіта, 2006. 204 с. URL : https://volovik.at.ua/Filosofija_politicheskogo_soznaniya.pdf
5. Декларація про державний суверенітет України: прийнята Верховною Радою Української РСР за № 55-ХІІ від 16 липня 1990 р. *Верховна Рада України* : офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
6. Запорізька міська рада. URL : <https://zp.gov.ua/uk>
7. Запорізька обласна державна адміністрація. URL : <https://www.zoda.gov.ua/>
8. Запорізька обласна рада. URL : <http://zor.gov.ua/>
9. Кабінет міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua>
10. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 520 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Kuryliuk_Fedir/Filosofiiia_politychnoi_ideolohii.pdf
11. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Верховна Рада України* : офіційний веб-портал. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
12. Президент України. URL : <https://www.president.gov.ua/>
13. Про концепцію ідеології державотворення в Україні : постанова Президії Національної академії наук України від 10.07.1996 р. № 227. *Закони України* : інформаційно-правовий портал. URL : http://www.uazakon.com/documents/date_2n/pg_itcvxr.htm
14. Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради Української РСР від 24 серпня 1991 р. № 1427-ХІІ. *Верховна Рада України* : офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
15. Судова влада України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua>